

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне юридичне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-20-76

До реєстр. № 6084
(друге читання)

ЗАУВАЖЕННЯ

до проекту Закону України

«Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення відповідальності за підроблення документів, що стосуються проведення профілактичних щеплень проти особливо небезпечних інфекційних хвороб»

У Головному юридичному управлінні проаналізовано проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення відповідальності за підроблення документів, що стосуються проведення профілактичних щеплень проти особливо небезпечних інфекційних хвороб», підготовлений Комітетом з питань правоохоронної діяльності до другого читання, та повідомляється таке.

1. Як зазначено у пояснювальній записці, метою поданого законопроекту є забезпечення епідемічної безпеки населення в умовах поширення вакцинокерованих інфекційних хвороб, зокрема гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

У зв'язку з цим законопроектом пропонується доповнити Кримінальний кодекс України новою статтею 321³, якою встановити відповідальність за виготовлення з метою збуту, збут підроблених документів, які підтверджують проведення профілактичних щеплень проти особливо небезпечних інфекційних хвороб; внесення медичним працівником завідомо неправдивих відомостей до медичної документації щодо проведення профілактичних щеплень проти особливо небезпечних інфекційних хвороб; використання особою завідомо підроблених документів, які підтверджують проведення

профілактичних щеплень проти особливо небезпечних інфекційних хвороб. Водночас пропонується у частині четвертій цієї ж статті передбачити спеціальні умови звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка використала підроблені документи, які підтверджують проведення профілактичних щеплень проти особливо небезпечних інфекційних хвороб.

Проте аналіз існуючих норм Кримінального кодексу України дозволяє дійти висновку, що відповідальність за вчинення відповідних діянь на теперішній час уже врегульовано.

Так, статтею 358 цього Кодексу передбачена відповідальність за підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів, в тому числі за складання, видачу чи використання завідомо підроблених документів. Водночас за складання, видачу службовою особою завідомо неправдивих офіційних документів, внесення нею до офіційних документів завідомо неправдивих відомостей, інше підроблення такою особою офіційних документів передбачена відповідальність статтею 366 Кримінального кодексу України. Крім того, існуюча стаття 358 Кримінального кодексу України передбачає відповідальність ще й за такі діяння, як виготовлення підроблених печаток, штампів чи бланків або їх збут, та характеризується такими кваліфікуючими ознаками, як вчинення відповідних діянь повторно або за попередньою змовою групою осіб. Для службового підроблення відповідно до статті 366 Кримінального кодексу України обтяжуючою обставиною є спричинення тяжких наслідків.

Разом з тим, слід зазначити, що при визначенні необхідності доповнення Особливої частини Кримінального кодексу України окремими спеціальними нормами (у даному випадку - нормою, що передбачає відповідальність за підроблення документів, що стосуються проведення профілактичних щеплень), визначальним має бути суттєво підвищений рівень суспільної небезпеки відповідних діянь порівняно з діяннями, що вже передбачені загальними нормами. Натомість, кримінальні правопорушення, відповідальність за які пропонується встановити законопроектом, не відрізняються підвищеним ступенем суспільної небезпеки з огляду на покарання. Так, співставлення, зокрема, санкцій частини третьої статті 321³ Кримінального кодексу України (в редакції проекту) та чинної редакції частини четвертої статті 358 цього Кодексу (зважаючи на частину другу статті 12 Кодексу) дозволяє дійти висновку, що за ступенем тяжкості зазначені діяння належать до категорії кримінальних проступків.

Отже, підстави для притягнення винних осіб до відповідальності за вчинення відповідних діянь врегульовано у Кримінальному кодексі України

достатньо комплексно. Відтак, встановлення окремої (спеціальної) кримінальної відповідальності за підроблення документів, що стосуються проведення профілактичних щеплень, є необґрунтованим. Надмірна ж криміналізація порушуватиме принцип економії кримінально-правової репресії та створюватиме штучну конкуренцію кримінально-правових норм. Так, прийняття законопроекту матиме наслідком виникнення невиправданої конкуренції загальних та спеціальних норм, що в свою чергу призводитиме до правової невизначеності при їх застосуванні та непередбачуваності наслідків для відповідних суб'єктів. А отже, не враховано вимоги щодо юридичної визначеності закону, що не відповідає приписам статті 8 Конституції України, відповідно до змісту якої в Україні визнається і діє принцип верховенства права. При цьому одним з основних фундаментальних елементів цього принципу є юридична визначеність, згідно з якою юридичні норми мають бути чіткими, ясними і недвозначними, оскільки інше не може забезпечити їх однакове застосування та не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці. На це звертав увагу і Конституційний Суд України у відповідних рішеннях від 22.09.2005 № 5-рп, 29.06.2010 №17-рп і 11.10.2011 № 10-рп.

Водночас такий законодавчий підхід розширюватиме дискреційні повноваження суб'єктів правозастосування при застосуванні відповідних (конкуруючих) кримінально-правових норм на практиці, що створюватиме підґрунтя для зловживань.

Варто також звернути увагу і на те, що на теперішній час суб'єктами правозастосування застосовуються існуючі норми Кримінального кодексу України та відкриваються кримінальні провадження за підробку медичних довідок щодо проведення щеплень від COVID-19, результатів тестів на COVID-19, COVID-сертифікатів. Так, за інформацією Першого заступника Міністра внутрішніх справ України Євгенія Єніна у Facebook з початку року розпочато майже 1200 кримінальних проваджень у зв'язку з підробкою результатів ПЛР-тестів, COVID – сертифікатів міжнародних свідоцтв про вакцинацію. В Україні двом лікарям винесено вироки у справі про підробку COVID-документів. Щодо громадян, то вже ухвалено 60 обвинувальних вироків за фактами придбання та використання підроблених COVID-сертифікатів.

2. Проектом пропонується у частині четвертій нової статті 321³ Кримінального кодексу України передбачити також спеціальні умови

звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка використала підроблені документи, які підтверджують проведення профілактичних щеплень проти особливо небезпечних інфекційних хвороб, у разі якщо вона «добровільно заявила про ці факти органу, службова особа якого згідно із законом наділена правом повідомляти про підозру, до отримання таким органом інформації про це кримінальне правопорушення з інших джерел». Проте за такого законодавчого підходу, незважаючи на те, що умови звільнення від кримінальної відповідальності, які містяться в Особливій частині Кримінального кодексу України, формулюються по-різному з урахуванням характеру злочину та конкретної мети застосування такого звільнення, у частині реалізації формулювання «до отримання таким органом інформації про це кримінальне правопорушення з інших джерел» породжуватиметься правова невизначеність, що не відповідає приписам статті 8 Конституції України.

Разом з тим, слід зазначити, що запропонований підхід щодо звільнення відповідних осіб від кримінальної відповідальності розповсюджуватиметься на правовідносини, що виникатимуть після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення відповідальності за підробку документів, що стосуються проведення профілактичних щеплень».

3. Відповідно до пропонованої редакції частини першої статті 321³ Кримінального кодексу України виготовлення з метою збуту, збут підроблених документів, які підтверджують проведення профілактичних щеплень проти особливо небезпечних інфекційних хвороб, - караються штрафом від трьох тисяч до шести тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк від двох до п'яти місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років. А згідно з частиною третьою цієї ж статті використання особою завідомо підроблених документів, які підтверджують проведення профілактичних щеплень проти особливо небезпечних інфекційних хвороб, - караються штрафом від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до двохсот годин, або обмеженням волі на строк до двох років. Проте за такого підходу законодавцем не враховуються усталені правила побудови юридичної конструкції норм Кодексу, відповідно до яких в інших частинах статей Особливої частини Кодексу описуються кваліфіковані склади злочинів, які відрізняються від основного складу злочину, передбаченого в частині першій, за ступенем суспільної небезпеки, а тому - й за тяжкістю покарання. Отже, запропонована структура є винятком із загального правила.

4. Також слід зазначити, що основним безпосереднім об'єктом запропонованого складу кримінального правопорушення має визнаватися встановлений законодавством порядок обігу та використання відповідних документів, який забезпечує нормальну діяльність підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, а також права та законні інтереси фізичних осіб, порядок посвідчення фактів, що мають юридичне значення. Тобто, йдеться про створення передумов для правомірної управлінської діяльності, підстави відповідальності за посягання на яку передбачені розділом XV «Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів» Особливої частини Кримінального кодексу України. У свою чергу родовим об'єктом підроблення відповідних документів, що вчинене службовою особою, є встановлений законом порядок здійснення службовими особами органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності своїх повноважень (розділ XVII «Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» Особливої частини Кримінального кодексу України). Відтак, внесення передбачених законопроектом змін до розділу XIII «Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення» Особливої частини Кримінального кодексу України не враховує засад існуючої кримінально-правової доктрини щодо розмежування та визначення об'єкта кримінально-правової охорони.

Узагальнюючий висновок: законопроект може бути прийнятий у другому читанні з урахуванням зауважень Головного юридичного управління.

Перший заступник
керівника Головного управління

А. НИЖНИК

ЕАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Нижник Аркадій Іванович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B0400000088C228001B669900
Дійсний до: 16.09.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 07/02-2021/364787 від 24.11.2021

723114